

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

1
2024

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 788 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 7-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiyalarning roli va ahamiyati.....	10
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda konseptual, ilmiy, innovatsion yondashuvning zarurati	16
Gulnora Abdurahmonova	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotga o'tish muammolari va uni bartaraf etish yo'llari	22
S. R. Topildiyev	
Milliy strategik maqsadlar: ekologik va bojxona boshqaruvi mexanizmlarining maqbul kombinatsiyasi	28
Muratova Shohista Nimatullayevna	
Green Economy in Tourism in Uzbekistan.....	32
Alieva Makhbuba Toychievna	
Инновационные подходы в сельском туризме: "Зеленые маршруты"	36
Голышева Елена Вячеславовна	
Mamlakatimizda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasining ustuvor yo'nalishlari	42
Vaxabov Abduraxim Vasikovich, Nazarov Nazirjon Narzilloevich	
To'qimachilik sanoati korxonalarini barqaror rivojlantirish omillari.....	47
A.Yu. Mardanov	
Turizmni qayta jonlantirish strategiyasini ishlab chiqishda turizmni rejalashtirishning istiqbollari.....	52
A'zamov Saidakbarxon Avazxon o'g'li	
O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishi asosida barqaror rivojlanishga erishish	57
Abdullayev Elyorbek Odiljon o'g'li	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	62
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Turistik hududlarning barqaror rivojlanishini baholash metodologiyasida integral baholash ko'rsatkichlarini aniqlashning nazariy jihatlar.....	66
Asraqulov Abduraxmon Sultonovich	
Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda "yashil" iqtisodiyot va uning ayrim masalalari.....	70
Axunova Shoxistaxon Nomonjanovna, Sultonova Gulbaxor Shoxnazimovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi faoliyatining nazariy tamoyillari va o'ziga xos xususiyatlari.....	74
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Mintaqa iqtisodiyotida agrar soha samaradorligini oshirishning ahamiyati.....	78
Butanova Dilnoza Rustamovna	
Global krizislar va ularning turizm iqtisodiyotiga ta'siri.....	83
Hallakova Barnoxon bahodirjonovna	
Agroturizm faoliyati rivojlanishining xorijiy tajribalari va ularda faoliyatni rivojlantirish modellarining qo'llanilishi.....	95
Husanboyev Sadafbek Yorqinjon o'g'li	
Yashil iqtisodiyotni kreditlashda banklarning o'rni.....	101
Ibragimova Sevara Muxamedjan qizi	
Qurilish materiallari sanoati korxonalari samaradorligini baholash masalalari.....	104
Isayev Jakhongir Muzaffarovich	
Iqtisodiyotni islomiy moliya tamoyillari asosida moliyalashtirish amaliyotini joriy etish istiqbollari	110
Kasimov Baxtiyor Usmanovich	
Oziq-ovqat sanoatida tadbirkorlik faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mexanizmi.....	113
Mahamatova Maftuna	
Turizm xizmatlar bozorida raqobatbardoshlik ko'rsatkichlarini takomillashtirish imkoniyatlari.....	119
Nurfayziyeva Mohinur Zayniddinovna	

Islom moliyalashtirish xizmatlari asosida kichik va o'rta biznesni moliyalashtirish usullari.....	124
Said Po'latov Maxamedovich	
Using Innovative Technologies in Hotels as a Factor of Sustainable Development of Tourism Industry	128
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	
Dorivor o'simliklar yetishtirishning dunyo mamlakatlari iqtisodiyotidagi o'rni va xalqaro bozor savdosida prognozlar.....	135
To'xtabayev Jamshid Sharofiddinovich, Maftuna Ermatova Arslonbek qizi	
O'zbekistonga turistlar tashrifini ko'paytirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	142
Toshmurod Kulmanov	
Agrobiznesni moliyaviy quvvatlash va rivojlanish istiqbollari	147
Tursunova Dilnavo Islomovna	
Oziq-ovqat bozorini qandolat mahsulotlari bilan to'ldirishda marketing strategiyalaridan foydalanishni takomillashtirish.....	150
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Yoshlar turizmini rivojlantirish holati va uni takomillashtirish yo'llari.....	159
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Biologik aktivlarni baholashning uslubiy jihatlarini takomillashtirish.....	162
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Agrosanoat ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilishga uslubiy yondashuvlari.....	168
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich	
Suv resurslaridan samarali foydalanishda suv solig'ining ahamiyatini oshirish	174
Ikramov Nuriddin Kamolitdinovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsiya va innovatsion faoliyat bilan bog'liq tushunchalarining nazariy masalalari	179
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Temur Olimovich Mamayunusov	
Aglomeratsiya iqtisodiyoti – Agglomeratsiya iqtisodiyoti – hududiy rivojlanishni harakatlantiruvchi omili sifatida	185
Raximbayev Akmal Azatboyevich	
Korxonalarni boshqarish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish mexanizmlari	190
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
Globalashuv sharoitida turizm sohasida innovatsion faoliyatni rivojlantirishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish	195
Salimov Dilshodbek Davronovich	
To'qimachilik sanoat korxonalarida marketing strategiyasi.....	199
Tillyaxodjayev Azizxon Aloxonovich	
Oziq-ovqat sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirish yo'llari	203
Nilufar Umarova	
O'zbekistonda transport xizmatlari ko'rsatilishi tahlili	207
Xasanov Sarvar Ulug'bek o'g'li	
Agrar sektorga jalb qilingan investitsiyalarning sohadagi intensiv iqtisodiy o'sishga ta'sirining tahlili	213
Yangiboyev Sirojiddin Jo'ramurodovich	
Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligiga a'zo davlatlarda auditning xalqaro standartlarini qo'llash xususiyatlari	220
Meliyev Isroil Ismoilovich	
Raqamli bank xizmatlarini yanada takomillashtirish: muammolar va yechimlar	227
Melikov Otabek Maxmadiminovich	
Innovatsion iqtisodiyotda inson kapitalining tutgan o'rni.....	232
Abdikarimov Islombek Ibragimovich	
Kimyo sanoati korxonalarini boshqarish modellariga oid zamonaviy tajribalar.....	237
Avulchayeva Feruza Djurakuziyevna	
Задачи предмета «русского языка» на современном этапе	243
Адилова Солияхон	

Tijorat tashkilotlarining investitsiya faoliyati	247
Farhod Mahmudovich Tirkashyev, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li	
Korrelyatsion-regression tahlil orqali turizm xizmatlari samaradorligini oshirish mexanizmlari.....	252
Gapparov Azim Qayumovich	
O'zbekistonda monetizatsiya darajasi va uni makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri.....	258
Isayev Atabek Djurabayevich	
Prospects for the Development of Bond Circulation in the Capital Market.....	266
Jurabek Sobirov	
Ta'lim xizmatlari bozorida oliy ta'lim muassasalarining rivojlanish holati tahlili.....	270
Kuldashev Sherzod Alimardonovich	
Iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilish va ularning barqaror iqtisodiy o'sishdagi roli	276
Mamadiyeva Dilrom Ravshon qizi	
Surxondaryo viloyatlarning marketing salohiyatini shakllantirish holati tahlili	280
Mamadjanova Tuyg'unoy Axmadjanovna	
Improving Internal Control System	287
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
Oliy ta'lim xizmatlarini targ'ib qilishda OTMLar veb-saytlari samaradorligini oshirish.....	291
Musayev Bekjon Shukurillayevich	
Korxonaning narx-navo tizimi va narx siyosatini tahlil qilish	298
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilhkomovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasini moliyalashtirish istiqbollari.....	302
Muxammadiyev Ramz Zoirjon o'g'li	
Xizmatlar ko'rsatish subyektlarida biznes-modellarining raqamli transformatsiyalashuv konsepsiyalari.....	306
N. B. Yahyoxonov	
Mikromoliyaviy xizmatlar ko'rsatuvchi kredit tashkilotlarining samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili.....	311
Nazarova Muslima Nazarovna	
Sanoat korxonalarida aylanma mablag'lardan foydalanishning ilmiy-amaliy jihatlarini	317
Nurmatov Mirzaakbar Mirzaaliyevich	
Biznesni yuritishda korxonalararo integratsion jarayonlarni rivojlantirish masalalari.....	322
Olimova Nodira Xamrakovna	
O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlari: tahlil va istiqbollar	329
Oppoqxonov Nurmuhammadxon Po'latxon o'g'li	
O'zbekistonda davlat korxonalari transformatsiyasini jadallashtirish yo'nalishlari.....	333
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Aholining turmush darajasini oshirish sharoitida mehnat bozori transformatsiyasining dinamikasi	338
Rahimboyev Muxtorbek Ikrom o'g'li	
Tijorat banklarida iqtisodiy-matematik modellashtirish samaradorligini yanada oshirish usullari.....	341
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Aholi moliyaviy savodxonligiga investitsiya kiritishning ahamiyati.....	345
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda valyuta siyosatini samarali tashkil etish.....	350
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	
Sharq va G'arb tamaddunida gender qarashlar	355
Samandarova Gulxayo Abduraim qizi	
Imkoniyati cheklanganlarga to'siqsiz turizm xizmatlarini tashkil etish istiqbollari	359
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
To'qimachilik korxonalarining inqirozga qarshi boshqaruvida davlat tomonidan tartibga solishning ahamiyati	363
Todjimamatova Mashxura Erkinovna	
Mintaqalarning ekologik-iqtisodiy xususiyatlari va ularning barqaror rivojlanish bilan bog'liqligi	367
Toshboyev Muzaffar Muxtorovich	

Перспективы развития сферы услуг в Узбекистане.....	373
Tsoy Marina Petrovna, Li Marina Rudolfova, Romashkin Roman Anatolyevich	
Opportunities for Bicycle Tourism in Zomin, Bulungur and Bakhmal Districts.....	379
Urozaliev Elyor Shuxrat ogli, Xujamov Bobur bahodir ogli, Saydullayev Abbosjon Murodovich	
Pul-kredit siyosati va moliyaviy inqiroz: uslubiyot va saboqlar	384
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Korxonalarda barqaror rivojlanishni tatbiq etish istiqbollari.....	391
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Telekommunikatsiya korxonalari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	396
Xusanov Ulugbek Nishanovich	
Milliy iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasini kengaytirish imkoniyatlari.....	402
Xuseynova Feruzabonu Mamadaliyevna	
O'zbekiston iqtisodiyotida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	405
Yo'ldosheva Dilnoza G'ayrat qizi	
Необходимость соблюдения этических норм в профессиональной деятельности бухгалтеров	408
Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна	
Mintaqalarda kichik innovatsion korxonalarni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	412
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Axmadjanov Ilyosbek Ilxomjon o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishini nazariy masalalari.....	416
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Abduraxmonov Sherali Sharifjonovich	
Пути повышения прозрачности бюджета Республики Узбекистан.....	420
Адашов Гайрат Рустамович	
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog'liqligi	424
Axmediyeva Aliya Toxtarovna	
Тенденции и факторы развития пищевой промышленности в Узбекистане	432
Б. А. Хакимов	
Роль платежных систем в функционировании электронной коммерции.....	438
Бабаева Гузаль Яшиновна	
"Sirdaryo" va "Sirdaryo-Farm" erkin iqtisodiy zonasidagi xorxonalari erishgan yutuqlari, berilgan imtiyozlar va yaratilgan shart-sharoitlar to'g'risida	444
Davlayev G'olib Ashurovich	
Milliy iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalarning tahlili	447
Djalilov Dostonbek Abduazizovich	
Ishlab chiqarish tafovutining Markaziy Bank monetar siyosati qarorlariga ta'siri.....	452
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich	
O'zbekistonda innovatsion jozibadorlik asosida oliy talim xizmatlarini rivojlantirish.....	457
Jonuzokov M. K.	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvni takomillashtirishda xorij tajribasidan foydalanish.....	461
Ismailov Allayor Rashidovich	
Особенности формирования ценовой стратегии на рынке плодоовощной продукции.....	465
Исроилов Абдурашид Абдурахманович	
Iqtisodiyotni globalashuvi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar barqarorligining nazariy metodologiyasini takomillashtirish	471
Kalandarova Nargiza Narimanovna	
Проблемы регулирования и защиты инвесторов в развитии электронной коммерции и пути их решения	475
Кенжебаева Гульфуза Рахматиллаевна	
Сущность, цели и задачи определение уровня финансовой устойчивости предприятия в современных условиях	478
Киличев А. А.	
Sug'urta tashkilotlari tomonidan taqdim etiladigan hisobotlarni xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish	485
Kodirkulov Oybek Turdiboyevich	

Классификация институциональных факторов, определяющих предпринимательскую активность в Узбекистане.....	490
Курпаяниди Константин Иванович	
Ho'jalik yurituvchi subyektlarning kredit va qarz mablag'laridan foydalanish samaradorligi tahlilini takomillashtirish.....	497
Mahmudova Go'zal Samadjon qizi	
Muqimiy ijodiDA milliy uyg'onish va iqtisodiy, falsafiy qarashlar	502
Muxlisa Muxitdinova	
Совершенствование управления портфелем залогов для обеспечения финансовой устойчивости: инсайты и рекомендации для Узбекистана	505
Наимов Шахрух	
Определение специфических особенностей и факторов влияющие на процесс внедрения международных требований и стандартов в коммерческих банков Республики Узбекистан.....	509
Хайдаров Зоҳир Шаривович , Каражанова Гулноза Толлиевна, Хайдари Фидои Зоҳир Зода	
Inson kapitalida mujassam bo'lgan fazilatlar, ularning jamiyat rivojlanishidagi o'rni va roli	514
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Sevara Abdinazarovna Babanazarova, Mexrangiz Olimovna Mamayunusova	
Развитие рыночных отношений и усиление их влияния на рост объёмных и качественных показателей культурного туризма.....	521
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Основные направления цифровой трансформации в банковском секторе.....	525
Рахимова Гавхар Ойбековна	
O'zbekistonda ayollarni tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishda bank kreditlarining roli	530
Saidova Subhinigor Azizovna	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish asosida kambag'allikni qisqartirishning innovatsion yo'llari	535
Sultonov Shodiyor Abduhalilovich, Nazarov Asqar Anvar o'g'li	
Yuridik shaxslar mol-mulkiga soliq solishning o'ziga xos xususiyatlari	541
Umirov Xurshid Islomovich	
Korxonalar va tashkilotlarni modernizatsiya qilish jarayonlari.....	545
Fayziyeva Dilafuz Shuxratovna	
"Авеста" – исторический источник экономической мысли в Древней Средней Азии	549
Хакимов Назар Хакимович, Садиков Анвар Каримович	
Приоритетные направления развития теории формирования финансовой политики предприятия	555
Хамдамов С. Ф.	
Innovatsion rivojlanish sharoitida inson resurslarini strategik boshqarish.....	562
Xasanova Nafisa Shavkatovna	
Mehnat bozorida mehnat resurslaridan samarali foydalanishda yoshlar bandligini takomillashtirish.....	566
Xuvaydullayeva Iroda Xusniddin qizi	
Sanoat korxonalari faoliyati samaradorligi va raqobatbardoshligini baholashga doir uslubiy yondashuvlar.....	572
Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
Amir Temur davrida hunarmandchilik siyosatining o'ziga xos iqtisodiy xususiyatlari	578
Zikrillayev Jaxongir Sarvar o'g'li, ilmiy rahbar: Nasimov Baxtiyor Vasiyevich	
Infratuzilma obyektlari rivojlanishining turizm sohasidagi o'rni.....	583
Toyrova Amina Baxtisher qizi	
Korxonalarda moliyaviy investitsion portfelni jalb qilish va rag'batlantirishning zamonaviy shakl va usullari tahlili	588
Haydarov Humoyun Begmurod o'g'li	
Kichik biznes korxonalari raqobatbardoshligini tadqiq etishga konseptual yondashuvlar	592
K. Q. Tajibayev	
Бухгалтерский учет дебиторской и кредиторской задолженности в современной экономике	599
Камолова Феруза Кахрамоновна	

O'zbekistonda mehmonxona sohasidagi mahalliy boshqaruv tizimini takomillashtirish yo'llari.....	603
Mirzayeva Lola Shavkatovna	
Turizmni rivojlantirishda "yashi" marketingni o'rni.....	607
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
Inson kapitalini boshqarishning xorij tajribasi.....	612
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
Agrasanoat majmuasida oziq-ovqat mahsulotlarini yetishirish va qayta ishlashda klasterlarini rivojlantirishning xalqaro tajribalari.....	620
Salixov Sherzod Abduxakimovich	
Mamlakatimizda mehnat bozorida ayollarning iqtisodiy faolligini oshirish	625
Xusanova Gulsum Baxtiyorovna	
Budjetdan tashqari mablag'lar hisobi va nazoratini takomillashtirish	628
Ostonokulov Azamat Abduraimovich, Alimardonov Asrorjon Alimardonovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida investitsion jarayonlar rivojlanishining xorij tajribasi	635
Miyassarov Davron Abdurashid o'g'li	
Xizmat ko'rsatish va servis sohasida mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini baholash ko'rsatkichlari.....	640
Muhammadamin Erdon o'gli Erdonov	
Инновационные направления развития сферы услуг как фактор экономического роста.....	644
Насиров Дилшод Фархадович	
Влияние прямых иностранных инвестиций (пии) на экономику Узбекистана	654
Юлдашев Нодирбек Сайдибурханович	
Qulay investitsiya muhiti – xorijiy investitsiyalar oqimini oshirishning asosiy omilidir.....	659
Hoshimov Jahongir Ravshanbek o'g'li	
Biznesni loyihaviy moliyalashtirish va uning asosiy yo'nalishlari.....	664
Razzakov Jasur Xamraboyevich	
Inflation and Unemployment: Evidence from Uzbekistan	670
Mahmudov Nosir, Nabiyeva Nargizaxon Nuriddin qizi	
Milliy mahsulotlarni jahon bozoriga olib chiqishda marketing strategiyalaridan foydalanish	677
Meliqulov Abduhalil Norinovich	
O'zbekistonda kichik sanoat zonalarini tashkil etish va rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ustuvor yo'nalishlari	683
Ortiqov Avazbek Bahrom o'g'li	
Rene Dekart va Blez Paskal ta'limotlarida ratsional g'oyalar komparativistikasi.....	689
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
Sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishining nazariy-uslubiy asoslari.....	694
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
The Importance of the World Trade Organisation (WTO) and Uzbekistan's Efforts to Join It.....	699
Urozaliev Elyor, Khoshimova Sevara	
Jismoniy tarbiya va sport muassasalarini moliyalashtirishdagi mavjud muammolar.....	705
Abduqaxorov Ulug'bek Abdug'aniyevich	
Yangi O'zbekistonda turizmning drayver sifatida barqaror rivojlanish yo'nalishlari	709
Tuxliyev Iskandar Suyunovich	
Mahalliy soliqlar va yig'implarning iqtisodiy mohiyati hamda ularni undirishning xususiyatlari	713
Tuychiyev Kamoliddin	
Tijorat banklari raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	717
Yadgarov Nodir Ravshanovich	
Organik qishloq xo'jaligiga o'tish bosqichlarining tashkiliy jihatlar va iqtisodiy asoslari.....	723
Amirqulov Shuxrat Olimovich	
Davlat xaridlari jarayonida e'tiborsiz ijrochilarni imkoniyatini cheklash masalalari	727
G'ofurov Temur Baxrom o'g'li	

O'zbekiston iqtisodiyotida investitsion loyihalarni faol tashkil etish istiqbollari	730
Utkurov Kozimjon Dilmurod o'g'li	
Iqtisodiy o'sishni ta'minlashda transport tadbirkorligi faoliyatini rivojlanish imkoniyatlari	733
M. Masharipova, I. Ruzmetova, D. Kuramboyeva	
Sug'urta faoliyatini takomillashtirishda andarrayting xizmatining o'rni	737
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
O'zbekistonda eksportni sug'urtalash mexanizmlarini yanada kengaytirish yo'nalishlari	741
Qarshiyev Keldiyor Eshpulatovich	
Kambag'allikni qisqartirishda aholini tadbirkorlikka yo'naltirish	745
Rajabboyev Muzaffar Erkaboyevich	
Yoqilg'i-energetika korxonalarining moliyaviy barqarorligining ilmiy nazariy asoslari	749
Xusanov Qaxramon Nishonovich	
Оценка результатов реформы бухгалтерского учета в Республике	753
Киличева Фарида Бешимовна, Ирмухамедова Муслима Дилшодовна	
Эффективность программ соответствия в различных компаниях	757
Ахмедов Бехзод Ахмедович	
Элементы системы внутреннего контроля в выбранном финансовом институте	762
Хасанов Кахрамон Ахмаджанович	
Authentic Leadership Unleashed: A Comparative Analysis of Leadership Styles	767
Esanova Shohida Utkirovna	
Investitsion loyihalarni moliyalashtirishdagi moliyaviy risklarni boshqarishning ilg'or xorij tajribalari	774
Madiyarov Sanjar Gulyamovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida xarajatlar hisobining uslubiy masalalari takomillashtirish	781
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich, Umaraliyev Isomidin Ismonjon o'g'li	

O'ZBEKISTONDA DAVLAT KORXONALARI TRANSFORMATSIYASINI JADALLASHTIRISH YO'NALISHLARI

Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li
Iqtisodiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya: Mazkur maqolada davlat ishtirokidagi korxonalarning faoliyatini transformatsiya qilish orqali ularning samaradorligini oshirish imkoniyati nazariy jihatdan o'rganilgan. Davlat korxonalarini transformatsiya qilish bo'yicha Hukumat tomonidan inobatga olinishi lozim bo'lgan jihatlar yoritilgan. O'zbekistonda davlat korxonalarini isloh qilish va transformatsiya qilish yo'nalishida belgilangan ustuvor yo'nalishlar keltirilgan. Transformatsiya jarayonlarini tashkil etishda asosiy mezonlarni aniq belgilash va ularning o'lchovini kiritish bo'yicha takliflar shakllantirilgan.

Kalit so'zlar: davlat korxonasi, xususiylashtirish, davlat korxonasini transformatsiya qilish, raqamli transformatsiya, samaradorlik.

Abstract: This article provides theoretical research into the possibility of increasing the efficiency of enterprises with state participation through the transformation of their activities. Aspects that should be taken into account by the government when transforming state-owned enterprises are highlighted. The priority directions for reforming and transforming state-owned enterprises in Uzbekistan, fixed in normative acts, are given. Proposals have been formulated to establish the basic criteria in the process of transformation of state-owned enterprises and to evaluate their performance.

Key words: state enterprise, privatization, transformation of state enterprises, digital transformation, efficiency.

Аннотация: В данной статье теоритически исследованы возможности повышения эффективности предприятий с государственным участием путем трансформации их деятельности. Выделены аспекты, которые следует учитывать Правительству при трансформации государственных предприятий. Приведены приоритетные направления по реформированию и трансформации государственных предприятий в Узбекистане. Сформулированы предложения по установлению конкретных основных критериев в процессе трансформации государственных предприятий и по их измерению.

Ключевые слова: государственное предприятие, приватизация, трансформация государственных предприятий, цифровая трансформация, эффективность.

KIRISH

Davlat ishtirokidagi korxonalarni isloh qilish va xususiylashtirish ko'lamini kengaytirish mamlakatimiz iqtisodiy siyosatning ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda.

Milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshlik darajasini oshirish zarurati iqtisodiyotda yalpi qiymatni yaratishda, eksport va bandlikni ta'minlashda muhim o'ringa ega bo'lgan davlat ishtirokidagi korxonalarni isloh qilishni taqozo etmoqda. Yirik davlat ishtirokidagi korxonalarning moliyaviy ko'rsatkichlarining barqaror emasligi, aksariyat davlat korxonalari katta miqdordagi aktivlarga, davlat tomonidan moliyaviy va axborot qo'llab-quvvatlashlariga ega bo'lishiga qaramasdan faoliyatini zarar bilan yakunlayotganligi ushbu zaruratning yana bir tasdig'i hisoblanadi ^[1].

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

Davlat korxonalarining faoliyat samaradorligini oshirish alohida korxonalardagi subyektiv faktorlarga, jumladan ushbu korxonaning menejmentiga bog'liqligi, umuman olganda esa davlat korxonalarining ish faoliyatini va moliyaviy holatini yaxshilash uchun hukumat tomonidan transformatsiya qilinishi zarurligi Gruziya misolida iqtisodchilar Vlodzimej Pankuv, Barbara Gonchaj, Georgiy Morgoshia, Georgiy Axaladze, Kshishtof Polomskilar tomonidan o'rganilgan ^[2].

Davlat korxonalarni xususiylashtirish har doim ularning ijobiy transformatsiyasiga olib kelmasligi iqtisodchi olimlar Dang, L., D.Nguyen va F. Taghizadeh-Hesary tomonidan Vetnam misolida amalga oshirilgan tadqiqotlarida keltirilgan ^[3].

Davlat korxonalarining transformatsiyasi muayyan ijtimoiy guruh (qatlam)lar ehtiyojining amalida namoyon bo'lishi ekanligi va hukumatning siyosiy irodasi bilangina amalga oshirilishi, davlat korxonalarining transformatsiyasi jarayoniga narxlarning erkinlashishi, ehtimoliy inflatsiya, ishsizlikning ortishi kabi fenomenlar hamroh bo'lishi polshalik Maciej Kozłowski tomonidan tadqiq etilgan ^[4].

Davlat korxonalarini transformatsiya qilishda muayyan umumqabul qilingan yo'riqnomalar asosida emas, individual yondashuvlar asosida markazlashmagan tarzda transformatsiya qilinishi Xitoy misolida Marshall W. Meyer, Yuan Lu, Hailin Lan tomonidan o'rganilgan ^[5].

O'zbekiston misolida alohida korxonalarni isloh qilish va samaradorligini oshirish masalalari o'rganilgan bo'lsada, davlat korxonalarini tizimli transformatsiya qilish va uning natijalarini baholash masalasi keng ko'lamli izlanishlarni talab etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Davlat ishtirokidagi korxonalarni huquqiy maqomini o'rganishda ilmiy abstraksiyalash, taqqoslash, sabab-oqibat aloqadorligi va qiyosiy tahlil kabi usullardan foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Transformatsiya qilish – ba'zida bosqichma-bosqich, ba'zida keskin islohotlarni talab etadi. Davlat korxonalarida transformatsiya choralari har biriga aniq muddatlar belgilansada, umumiy transformatsiyaning ta'sir natijalari uzoq muddatli istiqbolda ko'zga ko'rinadi. Turli mamlakatlar tajribasidan xulosa qilish mumkinki, islohotlarning uzoq muddatli muvaffaqiyati asosiy 2 ta omilga bog'liq: hukumatning o'zgarishlarni joriy etishdan to'liq manfaatdorligi va bevosita ishtiroki (siyosiy iroda), shuningdek ikkinchi tarkibiy qism - bu o'zgarishlar zarurligini tushuntirish va og'ir oqibatga olib keluvchi qarorlar jamoatchilik tomonidan qo'llab-quvvatlanishi uchun odamlar bilan ochiq muloqot ^[6].

So'nggi yillarda iqtisodiyotda va davlat boshqaruvida tarkibiy o'zgartirishlarni amalga oshirishga qaratilgan me'yoriy hujjatlarda va hukumat organlarining rasmiy bayonotlarida transformatsiya termini ko'p marotaba qo'llanmoqda. Birgina, 2023-yilda qabul qilingan me'yoriy hujjatlar o'rganilganda, 29 ta hujjatda "transformatsiya qilish" topshirig'i aks ettirilgan ^[7].

Sohalar, tarmoqlar va institutlarni transformatsiya qilish zarurligi to'g'risidagi topshiriq va vazifalar muhim hujjatlarda ham o'z aksini topmoqda. Jumladan, "O'zbekiston-2030" Strategiyasida iqtisodiyotda transformatsiya va institutsional islohotlarni izchil davom ettirish, mamlakatda qulay investitsion va ishbilarmonlik muhitini ta'minlash zarurligi, Parlament va uning organlari ish jarayonlarini raqamli transformatsiya qilish, mahalliy davlat hokimiyati ijro organlari faoliyatini transformatsiya qilish vazifalari ko'rsatilgan.

Hozirgi sharoitda, "transformatsiya qilish" vazifasining chegaralarini, xususiyatlarini aniq belgilab olish muhim hisoblanadi. Qabul qilingan hujjatlarda ko'rish mumkinki, "transformatsiya qilish" tushunchasi turlicha mazmun kasb etgan. Aksariyat holatlarda, transformatsiya qilish jarayoni "raqamli transformatsiya" atamasi bilan birga yoki faoliyatni raqamlashtirish ma'nosida qo'llanilgan bo'lishiga qaramay, shuningdek bu tushuncha orqali vazirlik, idora va tashkilotlarning tashkiliy-institutsional tuzilmasini o'zgartirish, tartibga soluvchi normativ hujjatlarni yangilash, o'zaro aloqadorlik va bo'ysunuvning yangi shakllarini joriy etish, kadrlarning stajirovka va malakasini oshirish kabilar nazarda tutilgan.

Davlat ishtirokidagi korxonalar faoliyatini transformatsiya qilishda ham amalga oshiriladigan ishlarning yo'nalishlari va qamrovi keng bo'lib, aniq har bir korxonaning xususiyatidan kelib chiqib belgiladi. Shu bilan birga, davlat korxonalarini transformatsiya qilishning normativ hujjatlarda belgilangan umummajburiy tusdagi asosiy yo'nalishlarini sanab o'tish maqsadga muvofiq:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 24-maydagi PF-76-son Farmoniga (Ma'muriy islohotlar doirasida raqamli texnologiyalar sohasida davlat boshqaruvini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida) asosan:
 - aholi, tadbirkorlik subyektlari hamda davlat organlari va tashkilotlari o'rtasidagi munosabatlarni raqamlashtirish, shuningdek, raqamli xizmatlar va servislardan foydalanish uchun qulay sharoitlar yaratish;
 - davlat idoralari faoliyatini to'liq raqamlashtirishni ko'zda tutuvchi "Raqamli hukumat" tizimiga o'tish;
 - zamonaviy va sifatli raqamli infratuzilmani rivojlantirish.

2. Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 29-martdagi 166-son qarori bilan tasdiqlangan “2021–2025-yillarda davlat ishtirokidagi korxonalarni boshqarish va isloh qilish Strategiyasi”ga asosan:
 - davlat ishtirokidagi korxonalar tarkibi va tuzilmasini optimallashtirish;
 - korxonalarning (ulardagi ulushlarning) davlat mulkida bo'lishi yoki saqlanishining mezonlarini (asoslarini) belgilash;
 - davlat ishtirokidagi korxonalarga nisbatan maqsadlarni belgilash bo'yicha talablarni o'rnatish;
 - davlat ishtirokidagi korxonalarni boshqarish samaradorligini oshirish, shu jumladan, boshqaruvning uzoq va qisqa muddatli maqsadlari va vazifalarini belgilash hisobidan ularning raqobatbardoshligi hamda investitsion jozibadorligini, korporativ boshqaruv darajasi va axborot shaffofligini oshirish;
 - iqtisodiyotda to'g'ridan-to'g'ri davlat ishtirokini tarmoqqa oid va boshqa tartibga solish choralari bilan almashtirish, shuningdek, belgilangan maqsad va vazifalarni amalga oshirish uchun tizimli, barqaror va uzoq muddatli kafolatlariga rioya qilish;
 - davlat ishtirokidagi va nodavlat korxonalarning faoliyat ko'rsatishi uchun teng sharoitlar yaratish;
 - mulkdor (aksiyador, ishtirokchi, muassis) funksiyalari va tartibga soluvchi funksiyalarni ajratish, davlat ishtirokidagi korxonalarning boshqaruv va nazorat organlari faoliyatini takomillashtirish;
 - korporativ boshqaruvning zamonaviy uslublarini joriy etish;
 - davlat ishtirokidagi korxonalar faoliyatining ochiqqligi va oshkorligini ta'minlash.
3. Shuningdek, alohida qabul qilingan qarorlarga muvofiq:
 - 2023–2026-yillarda ustav kapitalida davlat ulushi mavjud transformatsiya qilinadigan aksiyadorlik jamiyatlari faoliyatiga ESG (Environment, Social, Governance)ni joriy etish, bunda atrof-muhit, ijtimoiy omillar va korporativ boshqaruv omillari (ESG omillari), shuningdek, barqaror rivojlanish masalalari bilan bog'liq omillarni hisobga olish masalalari jamiyatlar boshqaruv organlarida ko'rib chiqilishini tashkillashtirish va tavsiyalar ishlab chiqish ^[8];
 - ularda mahsulot va xizmat tannarxini pasaytirish, moliyaviy barqarorligini va operatsion samaradorligini oshirish ^[9].

Davlat korxonalarini transformatsiya qilish bo'yicha benefitsiarlar va qaror qabul qiluvchilarda davlat ishtirokidagi korxonani transformatsiya qilishning bosqichlari va mezonlari aniq shakllangan bo'lishi kerak. Davlat korxonasining transformatsiyadan oldingi va keyingi holatini taqqoslovchi ko'rsatkichlar tizimi bo'lishi zarur.

Transformatsiya qilishni faqatgina korxonada samaradorlikning oshishi bilan o'lchash to'liq va asosli xulosa qilish imkoniyatini bermaydi. Zero, samaradorlikni oshirish jarayoni uzluksiz va chegarasiz bo'lib, korxona mulkdorlari va ijro organi oldidagi doimiy dolzarb vazifa hisoblanadi. Shunga qaramay, ushbu ko'rsatkichlarni o'lchash va boshqa korxonalarning tegishli ko'rsatkichlari bilan solishtirish – korxona faoliyatining ayrim jihatlari bo'yicha xulosa qilish imkoniyatini beradi.

O'zbekistonda ko'plab korxonalarning tuzilmasini isloh qilish bo'yicha tizimli ishlar olib borilayotganligiga va qarorlar qabul qilinganligiga qaramay, amalda birorta davlat korxonasini to'liq transformatsiya qilingan, deb e'tirof etilmadi. Shuning uchun, bugungi kunda davlat ishtirokidagi korxonalar faoliyatining qaysi jabhalarida muammolar mavjud deb hisoblasak, ushbu muammolarni bartaraf etish orqali ushbu korxonalarni puxtarok transformatsiya qilish mumkin degan yondashuvdan kelib chiqdik.

Fikrimizcha, quyidagi ko'rsatkichlar va jihatlar davlat ishtirokidagi korxonalarni transformatsiya qilishda qo'llanishi mumkin, ushbu ko'rsatkichlarning ayrimlari o'zining kichik komponentlariga ega va ularni o'lchash imkoniyati bor:

1. Korxonaning samaradorlik ko'rsatkichlari:
 - 1.1. Aktivlar rentabelligi
 - 1.2. Kapital rentabelligi
 - 1.3. EBITDA/korxona qiymati (EBITDA – korxonaning soliqlar, foiz ko'rinishidagi to'lovlar, amortizatsiya ajratmalari va asosiy vositalar eskirgani uchun ajratmalardan oldingi tushum).

Samaradorlikning boshqa muhim ko'rsatkichlari, jumladan mehnat unumdorligini aniqlovchi ko'rsatkichlar to'plami olinishi lozim.

Ushbu ko'rsatkichlarning prognoz o'lchamiga tegishli talabni belgilash uchun benchmarking asosida boshqa korxonaning ko'rsatkichlarini, (mamlakat, mintaq, jahon miqyosida) tarmoqdagi o'rtacha rentabellik ko'rsatkichini, inflatsiya darajasini yoki Markaziy bankning qayta moliyalashtirish stavkasini olish mumkin. Transformatsiya qilinmagan korxonaning ko'rsatkichlarini solishtirish uchun nufuzli fond birjalarda kotirovka qilinadigan kompaniyalar ko'rsatkichlari olinishi maqsadga muvofiq.

2. Korxonaning erkin raqobat muhitida va bozor munosabatlari sharoitida faoliyat ko'rsatayotganligi:
 - 2.1. Korxonada o'zi faoliyat ko'rsatayotgan tarmoqni tartibga solish bo'yicha regulativ funksiyalarning mavjudligi.
 - 2.2. Korxona uchun alohida imtiyozli rejimlarning (eksklyuziv huquqlarning) amal qilishi:
 - soliqlar bo'yicha;
 - bojxona bo'yicha;
 - litsenziyalar va ruxsat etuvchi tamoyillar bo'yicha;
 - mahsulotini sotishi, jumladan davlat xaridlari bo'yicha;
 - mahsulot, xom ashyo xaridi bo'yicha;
 - texnik standartlar bo'yicha;
 - boshqaruv organlarini shakllantirilishi (tayinlanishi) va kadrlar siyosati bo'yicha;
 - moliyalashtirishning imtiyozli shartlaridan, shu jumladan davlat fondlarining resurslaridan foydalanish imkoniyati mavjudligi bo'yicha.
3. Korxona aksiyalarining erkin muomalasi tashkil etilganligi:
 - 3.1. Korxona aksiyalarining birja listingiga kiritilganligi.
 - 3.2. Aksiyadorlar portfeli diversifikatsiyalanganligi:
 - davlat ulushi mavjudligi (saqlanib qolganligi), uning miqdoridan va nazorat qilish imkoniyatini berish darajasi inobatga olinishi lozim;
 - institutsional akisyadorlar mavjudligi;
 - xorijiy investorlar ishtiroki mavjudligi;
 - minoritar aksiyadorlar ishtiroki mavjudligi;
 - erkin muomaladagi aylanma (fri float) darajasi.
4. Raqamlashtirilganlik darajasi.

Ushbu ko'rsatkichning subkomponentlariga ishlab chiqarish jarayonining avtomatlashtirilganlik darajasi, qaror qabul qilishda avtomatlashtirilgan axborot tizimlari va dasturiy ta'minotlardan foydalanish darajasi, sotish jarayonini tashkil etish, hisobotlarni shakllantirish, hamkorlar, mijozlar va boshqa manfaatdor tomonlar bilan aloqada va qayta aloqada raqamli ilovalardan foydalanish darajasi o'rganilishi mumkin.
5. Korxonaning yashillik darajasi:
 - 5.1. Yashil loyihalar soni va jami loyihalardagi ulushi.
 - 5.2. Yashil loyihalarga investitsiyalar va ularning jami investitsiyalardagi ulushi.
 - 5.3. Ish faoliyatida hamkorlariga yashillik bo'yicha talab belgilanganligi.
 - 5.4. Yashil loyihalarga va "yashil" tadqiqotlarga (R&D) ajratma miqdori.
6. Moliyaviy boshqaruv va hisob tizimi holati:
 - 6.1. Moliyaviy hisobning xalqaro standartlari (MHXS) bo'yicha hisobotlar shakllantirilishi.
 - 6.2. Xalqaro standartlar bo'yicha auditdan o'tkazish holati.
7. Nosohaviy aktivlarning mavjudligi va korxona faoliyatiga ta'siri:
 - 7.1. nosohaviy aktivlarning jami investitsiya portfelidagi ulushi.
 - 7.2. nosohaviy aktivlarning jami aktivlardagi ulushi
 - 7.3. nosohaviy aktivlarga xarajatlarning jami xarajatlardagi ulushi.
8. Korporativ madaniyatning shakllanganligi:
 - 8.1. Korporativ muvozanatni ta'minlashning manfaatlar muvozanatini ta'minlashga qaratilgan yo'llari joriy etilganligi.
 - 8.2. Ichki etika kodekslarining rioya etilishi.
 - 8.3. Komplaens tizimi ishining yo'lga qo'yilganligi
 - 8.4. Korruptsiya va qonunlarning buzilishi (jinoyatchilik) ehtimolining oldi olinganligi.
 - 8.5. Manfaatlar to'qnashuvi oldi olinganligi.
9. Jamoatchilik bilan aloqalarning yo'lga qo'yilganligi va sifati.
 - 9.1. Jamoatchilik bilan aloqalar xizmati va uning jamoatchilikka hisobdorlik tizimi.

- 9.2. qayta aloqa va jamoatchilik fikri inobatga olinishi.
- 9.3. Korxona brendining mavjudligi va uning targ'ib qilinishi.
- 9.4. Korxona korporativ saytiga va ijtimoiy tarmoqlariga tashriflar.

Mazkur kattaliklarning har birini aniq o'lchov birliklari orqali ifodalash imkoni mavjud bo'lib, yakuniy ko'rsatkich muayyan ball ko'rinishida aks ettirilishi mumkin. Ushbu kattalikdan davlat ishtirokidagi korxonaning transformatsiya qilinganlik darajasini shartli ravishda baholashda foydalanish mumkin bo'ladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 8-apreldagi "Tadbirkorlik muhitini yaxshilash va xususiy sektorni rivojlantirish orqali barqaror iqtisodiy o'sish uchun shart-sharoitlar yaratish borasidagi navbatdagi islohotlar to'g'risida"gi PF-101-son farmoniga asosan, davlat korxonalarining transformatsiya jarayonlarini jadal-lashtirish maqsadida, alohida davlat korxonalarida:

- ijro organi rahbarining transformatsiya masalalari bo'yicha birinchi o'rinbosari lavozimi joriy etilishi va unga bo'ysunadigan loyiha ofisi tashkil etilishi, ularning xarajatlar smetasi kuzatuv kengashi tomonidan alohida tasdiqlanishi;
- ijro organi rahbarining transformatsiya masalalari bo'yicha birinchi o'rinbosariga ijro organining barcha rahbar o'rinbosarlari va tarkibiy bo'linmalar transformatsiyaga tegishli masalalar bo'yicha hisobdor bo'lishi belgilandi.

Ta'kidlash lozimki, ushbu tashkiliy choralar amalda biror o'zgarishlarga olib kelishi uchun aniq maqsadli, jumladan yuqorida tavsifa etilgan ko'rsatkichlar asosida ishlar yo'lga qo'yilishi lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Davlat ishtirokidagi korxonalarni transformatsiya qilmasdan turib milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligiga, korxonalarning jozibadorligiga erishish mushkul.

Fikrimizcha, davlat ishtirokidagi korxonalar faoliyatini transformatsiya qilishda asosiy yo'nalishlardan biri – korxona faoliyatiga samaradorlik ko'rsatkichlarini va samaradorlikni baholash tizimini joriy etish bo'lishi zarur. Shu bilan birga, davlat ishtirokidagi korxonalarning boshqaruv organlariga malakali mutaxassislarni, ayniqsa Kuzatuv kengashlari tarkibiga mustaqil nomzodlarning kiritilishi ustuvor ahamiyat kasb etishi zarur.

Davlat ishtirokidagi korxonalar faoliyatini transformatsiya qilishning ustuvor yo'nalishlarini amalga oshirish-ning yakuniy muddatlari belgilanmagan. Bunday holatda, transformatsiya muddatlari korxonalarning Kuzatuv kengashlari yoki aksiyador (ishtirokchi) huquqini amalga oshiruvchi vakolatli davlat organlari tomonidan o'rnatilishi mumkin deb hisoblaymiz.

Yuqorida keltirilgan me'zonlar asosida aniq ko'rsatkichlarning va ularning prognoz miqdorlarining belgi-lanishi davlat korxonalarini transformatsiya qilish bo'yicha aniq maqsadli choralar ko'rish imkonini beradi deb hisoblaymiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Strategik islohotlar agentligining rasmiy sayti – yirik korxonalarning 2022-yil yakunlari va 2023-yil 1-yarim yilligi natijalari yuzasidan ma'lumoti.
2. Vlodzimej Pankuv, Barbara Gonchaj, Georgiy Morgoshia, Georgiy Axaladze, Kshishtof Polomski "Transformatsiya predpriyatiy v Gruzii". Varshava, mart 1998g. ISBN 83-7178-055-9
3. Dang, L. N., D. D. Nguyen, and F. Taghizadeh-Hesary. 2020. State-Owned Enterprise Reform in Viet Nam: Progress and Challenges. ADBI Working Paper 1071. Available: <https://www.adb.org/publications/state-owned-enterprise-reform-viet-nam-progress-challenges>
4. MACIEJ KOZŁOWSKI. The premises of the development of the private sector in Poland - some conclusions. Article in Comparative Economic Research Central and Eastern Europe. December 2009, DOI: 10.2478/v10103-009-0023-6
5. Marshall W. Meyer (University of Pennsylvania), YuanLu (The Chinese University of Hong Kong), Hailin Lan (South China University of Technology) and Xiaohui Lu (University of Pennsylvania). Decentralized enterprise reform: notes on the transformation of state-owned enterprises. © Springer Science+Business Media New York 2002.
6. Djixad Azur, Talin Koranchelyan, Xalqaro valyuta jamg'armasining Yaqin Sharq va Markaziy Osiyo mamlakatlari departamenti. <https://www.imf.org/ru/Publications/fandd/issues/2023/09/overhauling-the-arab-worlds-economies-azour>
7. <https://lex.uz> qonunchilik ma'lumotlari bazasidagi joylashtirilgan normativ hujjatlarni o'rganish asosida muallif tomonidan aniqlandi.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 28-fevraldagi PF-27-son Farmoni bilan tasdiqlangan "2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasini "Insonga e'tibor va sifatli ta'lim yili"da amalga oshirishga oid davlat Dasturi"ning 79-band.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 12-oktyabrdagi PF-169-son farmoni, 3-band.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.